

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 4.

V Ljubljani, 15. februarja 1874.

Tečaj XIV.

G o v o r

gosp. dr. Razlag-a v IX. seji za zboljšanje šolstva na Kranjskem. *)

Pripoznano je načelo v vseh deželah in državah, da je za izobraženje prebivalstva treba razširjati šole in posebno ljudske šole v najnižji vrsti ljudi, da tako postane uk in poduk obče dobro vsakega občana in vsakega državljana. Ako sosedova hiša gori, je tudi naša hiša v nevarnosti; ravno tako imajo vsi ljudje korist, ako sosedovi otroci ne ostanejo nevedni, surovi, hudobni, ampak ako jim koristen poduk v šolah žlahni srce in razbistri um. Nauki glasovitega učitelja Pestalozzi-ja, ki se je rodil l. 1746., so za vse narode veljavni, ker je sestavil načela in vodila za njih izpeljavo izdal za poduk mladine, da se posebno med revnimi, siromaškimi stanovi nauki širijo in da se tako zboljša stanje vseh revnih ljudi.

V vseh deželah vidimo živo gibanje za zboljšanje šolstva in mi ne bi smeli zaostajati, ker povsod občine, dežele in celo država pospešuje razvoj umnega šolstva in velike zneske žrtvuje za šole. Toraj je splošno načelo, da denar naložen za šole ni izgubljen, ni slabo naložen, ampak da bode našim potomcem dobre obresti donašal. Tudi pri nas še je treba marsikatero reč popraviti, ker deloma nij šol in deloma so premale in ne bi se mogla izverševati postava, katero smo lansko leto sklenili, ako ostane vse, kakor je, ako ne bi se pomagalo tistim občinam, katere so same premajhne, katere ne morejo za vsako stvar, za vsako potrebo šolstva skrbeti. Žalostno je na pravnih listinah mesto lastnoročnih podpisov videti po 5, 6 ali še več križev in kdor se samo dobro brati in pisati v malih šolah nauči, ta se bode tudi s pridom na dalje učil iz

*) cf. „Uč. Tov.“ l. 3, str. 47.

gospodarskih knjig in časnikov in sploh iz družih sredstev, kar je za življenje potrebno. Pri nas imamo sicer dobro napravo, družbo sv. Mohora, ki nadaljuje dejansko šolski poduk. Knjige se letos tiskajo v 25.000 iztisih in veliko let se že izdaja po 5, 6 ali 7 knjižic, toraj je pričakovati, da bode sčasoma vsaka hiša na Slovenskem imela enega družnika in da bode morebiti število teh družabnikov narastlo na 50.000 in še več. To je nadaljevanje narodne šole in potreba bode, da se ljudje kakor otroci naučijo poprej brati in pisati, ker le po tem bodo dobre knjige s pridom prebirali.

V malih deželah ni mogoče, kakor je skušnja zadnja leta pokazala, da bi se zadosten denarni pomoček dobil za umni razvoj šolstva; toraj tudi država tu in tam dovoljuje podpore, in pričakovati je tudi za našo deželo, da se okoli 20.000 gl. iz državnega zaklada dovoli za razvoj šolstva. Toraj bi sklep našega deželnega zbora, ako bi se odločil za pregled vsega našega šolstva, znatno podpiral zahtev za državno podporo, za skupno pomoč in priboljšek iz državnega zaklada. Morebiti bi se tudi s časoma dobil kateri delež državne loterije, katera se skoro vsako leto razpisuje, in deleži dobitka na dobrodelne namene porabijo.

Kar učitelje zadeva, je prvič potrebno, da dobre učitelje dobimo in drugič, da dobre učitelje deželi ohranimo. Da se dobri učitelji dobijo, za to ima skrbeti šola pripravljavnica za učitelje, in da se dobri učitelji ohranijo, je treba skrbeti za to, da jim je mogoče živeti in shajati, kakor je za izobraženega človeka potrebno. Danes vidimo, da so se vsem državnim uradnikom jako znatno plače povišale, dobili smo predloge finančnega odseka, v katerih je nasvetovana viša plača tudi našim deželnim uradnikom. Vse to odobrujem, ker se sme pričakovati, da bodo s povečano plačo primerno se trudili, tudi dela dobro in hitro opravljati, katera jim naložuje poklic. To me napotuje na to, da treba skrbeti za primerno plačo učiteljev.

Zdaj vidimo žalostno prikazen, da nam dosti učiteljev iz naše dežele domačijo zapušča in v sosednje dežele podučevat gre, ker imajo tam po 500, 600, 700, 800 gl. in podučiteljske plače so tam z 400 gl. razpisane, in vendar še v teh deželah nimajo zadostnega števila učiteljev. Toraj je vedno nevarnost pred nami, da bodo še drugi učitelji zapuščali domovino in se v drugih deželah nastanili, kjer imajo pomnoženo plačo za svoje delovanje. Samo na domoljubje se ne moremo sklicavati pri takih opravilih, ker ima učitelj razun tega, da si tudi mora sredstva pripravljati za svoj poklic, večkrat tudi mnogoštevilno rodbino in z malimi zneski shajati ne more.

Pripomoček razun državne loterije in državne podpore bi bile potem dobrovoljne ustanove za učitelje; potem bi morebiti vzajemna zavarovanja se osnovala za pomoč nemočnih učiteljev in njih družine. Tudi

v časnikih se nahajajo dobri sveti., kako bi mogoče bilo šolo podpirati in učiteljem zavarovati stanje. Moj namen je torej slavni zbornici predlog staviti za to, da se pred oči postavi celi deželi obraz ali pregled, podoba našega šolstva in razloži potem žalostno stanje tega in nasvetujejo sredstva, da se odpomaga primanjkoivanju in šolstvo spravi na tisto vrsto, na kateri pri drugih narodih stoji. Toraj priporočujem svoj predlog.

Nazorni nauk.

(Dalje.)

Lepe in okusne slike zbujaajo pri otrocih čuvstvo za lepoto in snago, za kar se mora že za časa skrbeti. Barvane so boljše od samo črnih, žive barve pred vsem oko vabijo. Na vsakem listu naj bo le ena slika; da otroci vso svojo pozornost obračajo le na njo; ako jih je pa več na enem listu, zakrijejo se pri razgovarjanji vse druge. Vzlasti s prvega ne smemo otrokom na enkrat mnogo novega kazati, boljše manj pa to mično in odbrano. Kedar otroci vidijo več slik ob enem, gledajo le tisto, katera jim bolj dopada, pa hité od slike do slike, a ne pogledajo na ene, da bi jo prav spoznali. Sicer nij potrebno, da bi se kazalne reči strogo zistematično vredile, a red mora tudi tukaj biti; ta red se ne razteza toliko na čas ali na obseg. Od bližnjega do daljnega, to vodilo naj bode učitelju.

Priporoča se tukaj vztrajnost. Ako se kazalne reči prenaaglo versté, razvadijo se otroci, ter se navadijo nekako poveršnosti in nestalnosti, katera jih potem v življenji spremlja. Naš čas je resnoben, in resnobo naj se predlagajo vse stroke podučevanja.

Nazorni nauk, ki pripravlja otroke za druge nauke, ozira se naj več na reči, katere otroka zanimivajo, ter ne gleda strogo na to, kar več ali manj koristi. Večkrat malenkost otroka zanimiva, in sme biti predmet ogledovanja in razgovora. Vendar tukaj nikar ne pozabimo, da moramo zbujaati ter razvijati čuvstvo za lepoto in snago, ker nježnost in milina, resnica in pravica poganja svoje korenine le v lepoti. S prvega se kažejo proste, pravilne podobe, ki pa imajo ostro izdelane znake in znamenja, in le po času se prestopa na sestavljene reči. Najpred se razpravlja glavna reč, potem pa prestopamo na posamezne bistvene dele.

Tudi svetloba veliko vpliva, da je pójem jasen. Svetlejši, ko je dan, boljše si otrok podobe v spomin vtisne. Pomnimo pa posebno to, kar smo v otročjih letih živo občutili. Spominjam se, da mi pojem klopi v spomin vtisnil tako-le: „Moj manjši bratec drgne nekega dne z moko cunjo po klopi, rekoč da klop pomiva. Mati mu pravijo: „Ne moči mi klopi!“ Pa ne mara nič, marveč leta s cunjo v roki od konca do

konca klopi. Kedarkoli sem pozneje slišal besedo klop, spominjal sem se brata bežečega okrog klopi.

V pripravnici nam je pravil g. učitelj H. to-le: „Bil sem podučitelj v neki vasi na Ogerskem. Bil je deček, ki ni mogel zapomniti si, in zapisati čerko „f“. Bil je pa v tem kraji znan človek, ki je nosil dolg ovratnik. Glej, pravim dečku, ta „Ferenc“ ima dolg ovratnik, ki ti kaže čerko „f“.

Bolj živo se reči spominu vtisnejo, ako vidu na pomoč pride tudi sluh in tip; več ko se duši odpira vrat, bolj živ je vtis.

Zunanja naglednost naj pa zbuja notranjo. Dasiravno se na tej stopinji, namreč pri novincih, ne doseže veliko, vendar skerbni učitelj pri vsaki priliki deluje na dušne zmožnosti, bodi si, da otrokom reče: „kaj si mislite tukaj, kaj pravite na to, i. dr.“ Opomni jih, kaj so čutili pred kakim dejanjem, kaj med dejanjem in kaj po dejanji? Opozoruje jih na različne dogodjaje vsakdanjega življenja v šoli in doma, na letne čase, na praznike i. t. d.; se ve, da učenik hoče zbudjati in gojiti blaga čutila. Na uho, organ sluha, moramo posebno pazljivi biti. Kar je oko našemu umu, ki spoznava reči, jih razločuje in vreduje, to, in pa še več je uho za naše serce, za notrajni čut. Kar oko ne vidi, to pove glas. — Učenik naj pove otrokom, kakošno moč ima lepo petje do človeškega serca in naj zbuja sluh za petje. — Naj pove otrokom, da razne stvari tudi razno doné. Naj vpraša n. pr. kaj poje, poka, šumí, verši, doní, ropota, klopoče i. t. d.?

Da otroci spoznajo, katere stvari so težke, katere lahke, naj jih potehtajo! Da spoznajo, kaj je terdo ali mehko, gladko ali osorno, naj reči potipajo! Nekateri reko otrokom oči zatisniti, da s samim tipom razločujejo stvari.

Misliti.

Kaj pa bi koristil nazorni nauk, ako bi ne vadil otroke misliti, t. j. preudarjati, kake so reči, iz česa so, in čemu so? Čemu bi bil nazorni nauk, ako bi otroke ne vadil, sklepati iz vzroka na učin, iz dejanja na nasledke? Kar pa je poglavitno, čemu vse to podučevanje? ako človek ne postane boljši, t. j. da se bolj živo zaveda svojih dolžnosti do stvarnika, do svojega bližnjega, ker ravno v tem razločuje se pameten človek od živali.

Ko šola nazorno zmožnost goji in lika, pripravlja s tem otroke, da začnejo misliti. Tem jasnejši je nazor, čim bolje človeški čuti posamezne znake zapazijo in v spominu obderže, in tem bolje pri gledanji opazujemo in razmotravamo, čim več domišljija dalej snuje in jasnejše um spoznava.

Vredjeno in pazlivo nazorovanje ali gledanje zunanjega sveta stvarja mišljenje. Posamezno, kar čuti vtisnejo duhu, to zvezuje v celoto.

Duh primerja in razločuje in si tako nareja splošno predočbo. Ker pa dušne moči ne delujejo posamezno, vsaka za se, temveč so tesno zvezane med sabo, tedaj se tudi razum in razsodnost ne more kar sama za se omikovati. Kedar namreč um zadobiva pojmove, deluje tudi razsodnost. Temu se pridruži tudi spoznanje notranje zveze med vzrokom in učinkom, ter razlika med potrebnim in slučajnim pri naštetih rečeh.

Dasiravno je zelo potrebno, da se dušne smožnosti pri otroku razvijajo, vendar se je treba varovati enostranosti, da bi se gledalo le na razvoj uma, ter bi se predaleč segalo v nižjih razredih. Ko bi že kdo hotel vse na tanko razjasniti, vendar ne bi mogel otročji duh vsega razumeti; tudi ne gre, vsega drobno razkladati ker sicer nij občnega pregleda. Otroci ne morejo še vsega razumeti, ker um ne pride pred časom.

Vemo pa le toliko, kolikor pomnimo. Tedaj se mora nazorni nauk pred vsem ozirati na spomin. — Že pri novincih se mora spomin vaditi in uterjevati od stopinje do stopinje. Otroci ponavljajo reči, od katerih se je razgovarjalo, nauče se na pamet kratkih izrekov in pregovorov, pesmic, povesti v vezani ali nevezani besedi. Tvarina naj bo lahko umljiva in otroška, pa ne otročja in suhaporna. Tem bolj otrok pomen zastopi, čim bolj se tudi spomin vadi. V kratkih popisih se mu tudi domišljija zbuja, v dobro izbranih povestih vidi kakor v sercalu samega sebe, kakšen je, kakšen naj bo, in kakšen ne sme biti. Nauk v povestih naj ne bo toliko v besedah povedan, ampak vsa povest mora podučljiva biti, da vidi otrok v povesti vodilo, katerega naj se derži. Kedar pa vidimo, da se je povest prijela otročjega serca, ne drezajmo v otroke, marveč pustimo, jim da mirno preišljujejo kar so slišali. — Takih povest imamo nekaj po šolskih knjigah (prinaša nam jih pa na izbiro „Vertec“), mislimo, da nij ga učenika na Slovenskem, kateri bi ne poznal tega časopis. (Vred.)

G o v o r i t i.

Človek more svoje misli s glasom, ko ž njim prenehuje, povedati; človek govori; ima dar jezika ali govora. Jezik povzdiguje človeka nad vse vidne stvari, zagotavlja mu gospodarstvo nad vse reči na zemlji, veže duha z duhom ter posreduje družinski in duševni promet; človek s podučevanjem in svarjenjem tudi miselnost razvija, kakor po navadi pravimo, beseda besedo prinese, ker pojem in beseda misel in oblika stoji v nepreterganem, vzajemnem delovanji. Človek pa govori, ker druge sliši govoriti, toraj se mora tudi vaditi, da prav govori.

Otrok v šolo prišedši, že zna govoriti, t. j. svoje misli v besedah izraževati, tem več, čim bolje je izrejen. A niso vsi otroci tako srečni, da bi imeli skerbne gojitelje, kateri bi se ž njimi prijazno pogovarjali in njihov duh budili. Veliko je otrok, ki malokedaj dobro besedo slišijo; otrok siromaka mora pestovati tudi svoje manjše bratce in sestre, ki

komaj znajo klicati „ata, mama“! Pri takih se govorjenje ne razvija; tudi na lahka vprašanja v šoli ne odgovarjajo, učenika ne razumô, tudi učenik dostikrat premišljuje, kaj mu hočejo povedati taki otroci, ki govorijo svoj poseben jezik. Tukaj čaka učitelja mnogo dela in truda.
(Dalje prih.)

Povest Slovenov. *)

1. Pregled naj stareje povesti slovenske.

Od starodavnih časov, katere krije nepredorljiva tema, stanovale so velike in ljudstva bogate slovenske veje na vzhodu Evrope v pokrajinah, katere so med rekami Dnjeprom, Vislo, Odro in Dunavom od jadranskega morja daleč za Tatro do izvirov Dnjepra in do ilmenskega jezera poleg njim sorodnega plemena: germanskega (nemškega) na zapadu na bregovih Odre, litvanskega (pri baltiškem primorji) in traško-ilirskega v Podunavji. Na severu in vzhodu so bili mejaši Slovenom tuja severna plemena Čudov in Finov. Kedaj so Slovenci, kakor tudi Galci, Nemci in Traki pa ostale veje indoevropske iz srednje Azije v Evropo došli, to se ne ve, zgodilo se je to v predhistoričnih časih, od katerih nimamo gotovih vesti.

Od začetka imenovali so se Slovenci z domačim imenom Serbe (t. j. rojake); tuji so jih od starodavnosti poznali pod imenom: Venedov, Vinidov, Vindov. Pod tem imenom poznali so Slovence tudi Gerki in Rimljani (nekako od VII. stoletja pred Kr.), kateri so iz njih krajev poleg baltiškega morja izvaževali jantar. Sosedni Skandinavci imenovali so jih Vane.

Nekoliko več pripoveduje o Slovencih oča gerške zgodovine, Herodot, v V. stoletju pred Kr. Med narodi, katere on našteva, slovenskega rodu so gotovo ti-le: Budini, nekje v Volinji in v Beli Rusiji, njihovi sosedje Nurovi okoli Buga, Narvi i Nurci. Južna plemena slovenska, naselivša se na obojni breg Dnjepra, prišla so pod oblast mongolskih Škitov, in po njih imenuje Herodot škite, orače in seljake (pozneje Poljance?) Od teh svojih gospodarjev imenovala se je zaradi tega dolgo časa vzhodnja slovenska zemlja Škitija.

Zatatranski Slovenci so se v IV. stoletju pr. Kr. zelo namnožili po prihodu mnogobrojnih slovenskih čet iz Podunavja. V začetku tega stoletja prideró bojeviti Gali v Panonijo in Ilirijo, v pogostih in dolgih bojih so uničili Slovence ali jih potisnili za Tatre, njih nekaj pa je tudi za Slovani šlo: kakor Ombri in Kotini neki do obalov Odre in Visle, Bastarni in Pevkini do Dnjestra. Ali v Podunavji, potem v podtatranskih krajih, kakor tudi na bregovih jadranskega morja ostale so nekatere slovenske veje ločene

*) Sloven ne pomeni tukaj le Slovence ampak sploh Slovane. „Slovenski svet.“

od ostalih svojih bratov; imena Pleso (Blatno jezero), Bistrica, Černa, Serbec i. t. d., katera se kasneje še narajmajo v Podunavji, kažejo, da so tam nekdaj Sloveni stanovali. Nekako v tisti dobi so potisnili Goti in drugi Nemci Venede na severji iz krajev, bogatih z jantarom o baltiškem morji, daleč v deželo in si podveržejo Litvane.

Tako Sloveni na jugu in severju tlaceni in stiskani po svojih neprijateljih širijo se toliko slobodneje na sever in severo-izhod med slabimi čudskimi plemeni. Nekatera plemena Slovanov na jugu prišla so pod oblast medskih Sarmatov, kateri so, ali protiravši ali pokorivši Škite, utemeljili na bregovih črnega morja svojo državo. Zarad tega so dolgo časa imenovali Slovene in njih pokrajine po imenu sarmatskih gospodarjev (Sarmatae, Sarmatia).

Ko se je rimsko gospodarstvo širilo na sever in izhod dobivali so Rimljani bolj gotove vesti o Venedih ali Serbih. Ko Venedi, katerim Tacit pravo mesto daje med Germani, Pevkini Sarmati in Fini, prikazujejo se že posamezna plemena: Sloveni (Ilmenski), Kriviči, Toleti (sosedeje Litvanov), Sjeverjani, tatranski Hrvati, Poljani i drugi.

Ko so v drugi polovici II. stoletja po Krist. začela germanska in galska plemena prodirati iz svojih sedežev na bregu Odre in od baltiškega morja na zapad i na jug, isto tako na vzhodu neka plemena Čudov stanujočih okoli Volge in Urala, torej so se potisnili tudi Sloveni, „ti severni inoježežičnici“ (superiores barbari) dalje na zapad med Odro in Vislo, kjer so se od davnih časov mešali Nemci s Sloveni (Suevi). Tačas so se tudi Veleti potisnili do morja, izrinivši tamošnje Gote i ostale Niemce. In z Rimljani v dotiki so prišla neka slovenska plemena (v III. veku po Krist.) kar se posebej ve o Hervatih (Carpi), kateri so v društvu s Bastarni in Nemci nekoliko potov boj bili proti Rimljanom (192. — 306).

Ko so pa Goti zasedli bregove črnega morja, pride nekaj Slovenov pod oblast gotskega kralja Hermanrika (332. — 350.). te jih rešijo uralško-čudski Huni. Huni so mirno gospodovali, in zveza obeh narodov je bila prijateljska. Tujci so zarad te zaveze z Huni dolgo časa Slovene imenovali Hune.

Pozneje so bile uničene države, hunska in rimska in Sloveni se začno širiti na jug in zapad v Podunavje in Polabje, kjer pridejo kakor novi naseljenci, ali ojače in umnože tam uslabljeni živelj slovenski.

Sedaj ni več starega domačega imena Serb, da bi ves rod zaznamoval se po njem, obderžale so ga le neke veje slovenske z imenom polabski i južni Serbi. Mesto tega se nahaja pri pisateljih počensi od VI. stoletja bolj pogosto ime: Sloven, *Slavi*, *Sclavi*, *Sclavini*. To ime nejasnega začetka, je bil prestar naziv plemena sedečega okoli Novgoroda in

mojskega, sedaj ilmenskega jezera. Že v VI. in VII. stoletju delilo se je veliko plemo Vindov na dve glavne veje: na Slovence in Ante.

Sloveni so stanovali na severno zapadno stran slovenske zemlje, po priliki od Novgoroda na mojskem jezeru (tako se namreč ima tolmačiti Jornandov: „Novietunum“ i lacus „Musianus“) na jugo-zapad Dnjestra i Visle. Anti so prebivali na obalih črnega morja, od ustja Dnjestra daleč na severo-izhod; njim je vladal okoli l. 384. po Krist. knez Božo. V njegovo zemljo pridere gotski kralj Vinithar, ga vjame, in da njega, sinove in velemožne na križ pribiti.

Ali že v VII. stoletju ni več imena Antov, vsi slovenski rodovi imenujejo se Slovenci, ki so se poprej imenovali Serbe, tako pri domačih tako pri tujih pisateljih. In germansko ime „Vinidi“, „Vindi“, „Vendi“ pride bolj redko, in pozneje so se imenovala s tem imenom samo le neka plemena slovenska, vzlasti plemena baltiških in polabskih, pa koroških Slovencev.

Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipski)

v

slovstvu slovenskem.

IV.

Leta 1847 pa se preseli za samostojnega duhovnega pastirja v Podlipo. Znati je, da se je tu najprej skerbno pečal z duhovskimi rečmi in potrebami cerkvenimi, in je, kar sem tudi sam vidil in slišal, mnogotero vredil in zlepšal malo podfaro, kjer je vsled tega še sedaj v dobrem spominu.

L. 1848 začne svet noréti in še zdaj v tedanjem smislu iznorel ni. Karkoli se je veršilo tedaj, vse je poprijemalo tudi verlega Hitzingerja, in viditi je, da je s prva deloval doma in v družbah, potlej tudi javno in — duhoven je jel pisariti najprej v listu duhovskem ali cerkvenem. Vstavno so jeli takrat očitno obravnavati vse reči, duhovske in deželске, državne in narodne, in spoznavši, da slovenska duhovščina brez svojega glasila ostati ne smé, vstanovi sredi l. 1848 dr. Janez Kriz. Pogačar „Slovenski cerkveni časopis“ in med prvimi ter najboljšimi sodelalci je bil Peter Hitzinger.

Koj v l. 1—4 je popisal „Kristijanstvo per Slovincih“ ter razkazal v kratkem: 1) Nekdajne zgodbe in véra Slovencev; 2) Začetik kristijanstva per Slovincih, njih prvi aposteljni; 3) Prihod novih slovenskih rodov — kristijanstvo zlo zaterto; 4) Nevérski Slovinci h ker-

šanski véri spreobrnjeni; 5) Nove škofije med Slovenci postavljene, kloštri zidani; 6) Nove škofije v slovenskih deželah; 7) Nova (kriva) vera vpeljana in spet odgnana; in 8) Stan kristijanstva v poslednjih časih. — V ravno tem listu se prične njegov pomenljivi spis: „Ostanki malikvavske vere starih Slovincov“, v katerem (l. 4—7) kaže v začetku razložek med malikvavskimi farji pa kerščanskimi duhovni, potem popisuje, kaj je prav za prav malikvavstvo, kaj poméni osoda, kaj na pr. rek: mu je namenjeno, narejeno ali zacoprano, zagovarjati, babo žagati, kaj razne šege o posebnih godovih, o koledi in o kresu, o porokah in pogrebih, in kar je najbolje, povsod prav bistro, kaj je o teh ostankih soditi v duhu kerščanskem, ter naposled str. 52 pravi: „Pomnite, ljubi kristjani, kaj je sv. Pavel rekel stanovavcam Atenskiga mesta: „Vi imate le silo vére“, to je, „vi veliko prazniga verujete“, verzite, kar je prazno, preč. Glejte pa, de z prazno véro ne odveržete tudi prave vére, kakor jih je že dosti storilo“.

Vzdigovali so se tedaj že tudi pri nas zoper marsiktere obrede sv. katoliške cerkve; toraj je Hitzinger v 5. listu jel popisovati in razlagati: „Svete navade in opravila katoliške cerkve“, in spis ta, sam o sebi kratka liturgika, sega v l. 25; vmes pa se nahaja v l. 11—19 njegovo napácnemu času prav primerno razjasnjenje: „Kako bi nekteri radi katoliško cerkev pre naredili (spáčili)“. V tem sestavku se pojasnuje, kaj je n. pr. 1) narodna cerkev; 2) služba božja v domačem jeziku; 3) veljavnost in oblast rimskega papeža; 4) o nauku kat. cerkve in njenih svetih navadah, zlasti o spovedi; 5) o veljavi kat. duhovščine, o zakonu, podučevanji mladosti; in 6) o kloštrih in cerkvenem posestvu. — Ker se je takrat posebej o papežu in našem cesarju govorilo mnogo, je pojasnil dotične stvari v Novicah l. 24: „Prava nekterih misel in besedí“.

Kakor je bilo že omenjeno, je po Novicah l. 1847 razlagal nekoliko vnanjo razmero med duhovni in njih verniki ali duhovnijani, in ko je dotična reč zastran kmetijskih zadev v državnem zboru bila sklenjena, jo je koj v cerkvenem časopisu naznanil v l. 12: „Modra in pravična rzsodba Dunajskiga zbora“. V ta namen je v l. 21 priobčil: „Nekaj od farnih ali duhovskih desetín“. Nekoliko vsaj se vjema s to razmero med cerkveno in državno oblastjo v l. 23 spis: „Parižki nadškof (d' Afre) in Francozki kralj (Ludvik Filip)“, kjer kaže njuno svado pa osodo ter razložek med škofovo kapo in kraljevo krono.

Prekucija marsikaj zatre, pa tudi vzbudi kaj novega ter oživí marsikaj ostarelega in zamerlega. Vzbujati se je jelo tedaj res tudi cerkveno življenje na vse strani, in kakor je marsiktero sprožil o cerkvenih navadah in svetih opravilih, tako je opisal na pr. v l. 14: Podoba

sv. Krištofa; l. 17: Mnoge prerokovanja od zdajnih časov; l. 19—21: Kropljenje z žegnano vodo; Žalostna gora; l. 22: Cerkven blagoslov (žegen) nad ženinam in nevesto; l. 26: Apostolski blagoslov v smertni uri (papežev žegen za zadnjo uro). V l. 18 že opominja, da je „Potrebin razločik“ med Luterani in Nemško-katoličani (Rongeani), češ, da uni „saj nekaj vere še imajo, desiravno ne cele, leti pa niso nič bolji od nejevercov ali ajdov“.

Povéstnica ali zgodovina je bila vzlasti njegova véda, in po njej je opisovati jel vstanovo katoliške cerkve po domovini slovenski. V tem oziru so v I. tečaju cerkvenega časopisa znameniti spisi njegovi: a) Škofje nekdanje Emone (Ljubljane) l. 4; b) Versta Ljubljanskih škofov l. 7—15; c) Versta Oglejskih škofov in patriarhov l. 16—26 in 1849 l. 26; d) Stare in nove fare na Krajskim l. 27

Rodoljub, da malo tacih, se je brigal Hitzinger tudi za vse narodne in domovinske reči. Vtaknil se je skoraj v vsako le nekoliko bolj pomenljivo zadevo. Slovenščina je l. 1848 nosila zvonec, in slovenčili so takrat ne le Kranjci, ampak tudi nemškutarji in laškutarji. „Vse slovensko“ — se je glasilo vsaj nekatere tedne, in previdniši so jeli se pomenkovati o tem, in med prvimi se oglašil Hitzinger v Novicah l. 24: „Kakó in koliko bi bil slovenski jezik precej v šole in kancelije vpeljati“. Modro razkazuje, kako bi se nekaj precej lahko pričelo s slovenščino v nižih in viših šolah, in bi bila napeljana pot, da bi dalje počasi se še kaj več moglo zgoditi. „Kar na enkrat pa šola ne more biti vsa slovenska: od kod bukev tako naglo vzéti? Tako tudi pri manjših rečeh bi prišla slovenšina brez težave v kancelijo, dokler bi se z nemšino na enako stopnjo vzdigniti mogla.“ V l. 31. pride: „Še ena beseda k sostavkam k vpeljanju slovenšine v pisarnice“, kjer svetuje, kako ravnati z Nemci, Italijani in Furlani modro in sčasoma, in da se osnuje Slovenija, kako je treba na tanko po statistiki — na pr. po „Šafarikovem Narodopisu slovanskem“ določiti jej meje, češ: „Ne toliko prazniga tolčenja z besedami — delati, delati — in pisati, kar kaj veljá! Štatiške znanila bodo ravno potrebovali naši Dunajski poslanci, ako hočejo za Slovenijo govoriti“.

To pa se je nekterim zdelo premalo in prepočasi, toraj mu dá v l. 33, 34. Janez Bučar: „Odgovor na besedo gosp. P. Hicingerja za voljo vpeljanja slovenšine v pisarnice“. — Nekoliko razumé, kar se je godilo l. 1848, kdor vé, kako napeto je bilo l. 1847. Da molčim o lastnih skušnjah, naj povém le, kar je ostro bilo rečeno o gledališču, kjer so časih plahoma zapeli bili kako slovensko: „Nie und auf keinen Fall dürfen krainische Lieder im Theater gesungen werden“. Tako je bilo tudi po šolah, v družini; od tod nasprotna serditost, ki se naslednje leto razodéva skor povsod. Bučarjev odgovor je pa tako poprijel

Hitzingerja, da je precej serdito oglasil se koj v l. 36: „V slovenskih rečeh“. Sicer ga vredništvo samo v opazkah nekoliko kroti in zavrača, vendar so pomenljive iskrenega pisatelja, kateri je zunaj mestnega hrupa presojeval nekdanje in tedanje razmere slovenske, vzlasti nekatere besede, na pr.:

„Od Nemcov ali Italijanov, ki med nami prebivajo, bi menim ne bilo kakor od ptujcov govoriti. Ne preveč mogočno govoriti proti drugim narodam; z zložnim ravnanjem bo Slovenija pred zmagala, kér si ne bo brez potrebe zopernikov delala. Tako serditim pa nekterim tudi ni potreba biti, kakor se včasih kaže; ni vsak Slovénii sovražnik, kdor se še ni kam zapisati dal, ali kdor za-nj v mogočin rog ne trobi. Veliko prijatlov Slovenije bi se še pokazalo, ki jih zdej nemškutarje kličejo, ako bi nekteri Slovenci, ki so se lani še Slovenije sramovali, letos ne bili na enkrat tako serditi oznanovavci Slovenšine.“

Krajnci so počasni, pomišljujejo in gledajo: kaj bo; in kjer je tako nagla sprememba in tako grozovitin hrum, se le bojé, de bi kaj napak ne šlo. Ni potreba, de bi mi kdo té beséde zaméрил; jez povém, kakor je, in moj namen ni družiga kakor to, de bi se slovénski rojaki med seboj razuméli, in ne edin drugimu misel podtikovali, kakoršnih večidel nimajo“.

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „*Litera scripta manet*“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Zapustivši obširni vitežki grad podali smo se čez obokani most, na drugi, gosto zaraščeni otok. (Vsih jezerskih otokov je, ako prav vem, sedem, ki so blizo drug za drugim.) Po velikem ovinku prišli smo na mejdan (Turnierplatz), ki ima veliko enakost z prostornim jahališčem. Okrog in okrog je obdan z zmerno-visocem obzidjem; na izhodni strani pa ima visoko galerijo za odlične gledavce. — Na daljni hoji prišli smo do romantične globoke skalnate struge, skoz katero se pretaka v tihem miru obširnega jezera temna vodica. Čez to strugo dviguje se derzovito visoki kamnitni most; poleg taistega pa se odpira globok podzemeljsk predúh, v kateri peljejo (navzdol) dobro vravnane stopnice. Tudi mračni tmíni tega preduha zaupali smo, vesela družbica, življenje svoje, in stikovali po raznih oddelkih njegovih, vender nismo ondi nič posebnega vidili. Odtlej podali smo se do barkostaje, in stopili v eno iz med mnogih na vožnjo

čakajočih ladij. S krepko roko zaveslal je prijazni brodnik od kraja, in peljal nas najpred v ono skalnato strugo, katere sem zgoraj omenil. Mnogo čolnov srečalo nas je, in mnogotere družbice vozivši se v tistih, so veselo marnjale. Iz tesne kamnitne soteske privozili smo se na bolj prostorno vodno plan, peljali se do umetnega slapa, ki je bil l. 1801. napravljen, obvozili otok, na katerem stoji vitežki grad, in tedaj taisti lahko na okrog in okrog natanko ogledali. Res je kaj znamenita zgrada, prav kakor so bila starodavna vitežka domovja. Strehe na stolpih so narejene iz raznobarnih opék; en stolp pa je brez strehe, ter se po planoti njegovega verha lahko hodi. Razgled od tam pač more rajski biti.

Brodnik nam je med vožnjo marskaj mikavnega povedal; med drugim tudi, da se v jezeru (ki je prav za prav le ribnjak, kateri pa obsega 72.000□ sežnjev prostora) nahajajo karpi 20 ſ težki. Cele trume zalih labudov vozilo se je poleg nas po vodeni planoti; tudi divjih rác je bilo veliko tróp, ki so se z veselim ragljanjem zibale po ribnjaku, dvigale se enako tamnim oblakom kvišku, in v zmerni daljavi od nas zopet vsedale se na tiho-mirno vodeno povéršje. (Za kakega vnetega lóvca bi bila tolika množina povodne divjačine pač huda skušnjava; ali tù se ji menda ne godi krivica, ker je tako zelo ljudi privajena.) K vsemu temu zanimivali so me tudi ob obrežji umetno nasajeni gozdiči; tù eden iz samih borovcev; tam iz prestarih visocih smrek; na enem otoku pa smo vidili gozdič iz samih topolov (Silberpappeln). Zdaj smo se privozili do Marianenega otoka (Mariannen - Insel), kjer se dviguje mični l. 1840. pozidani gradič posebne lepote in dragocenosti. Vreden je, da tudi o njegovi krasoti nekoliko spregovorim. Po vsem kar se tù vidi, je soditi, da je ta gradič dal postaviti blagoserčni cesar Ferdinand I. svoji enako blagoserčni visoki gospej — soprugi in cesarici Mariji Ani v posebni spomin. Poslopjiče, v gotiškem zlogu pozidano, ima le dvoje sób. V prvi so tla iz starega rimljanskega mozaika (ki je pravi original, izkopan l. 1820. na Loiger-poljih na Solnograškem — za starinoslovce jako znameniti predmét!); od stropa visi petero bogato pozlačenih svečnikov; na stenah ste obešeni veliki slike cesarja Ferdinanda I. in njegove preblage sopruge Marije Ane. v dragocenih okvirih. Devetero oken iz barvane steklenine, drugo lepše memo drugega, spušča svitlobo v to prekrasno dvorano. Na oknih k desni naslikano je šestero podob (obrazev) dunajskih; na oknih k levi enako toliko iz Češkega in Ogerskega; na oknih v hódne strani zopet šestero podob talijanskih. Druga, manjša, pa še lepša dvorana ima stene vse nakitjene s pozlačenimi gotiškimi rezljinami. Dva barvana okna z obrazi iz Sardinije (domovine presvitile cesarice Marije Ane); od stropa viseči dragoceni svečnik; pozlačeni stoli,

prevlečeni z belo svilo in mnogo druge sprelepe opráve sili nas tù v občudovanje. Res! tacih krasot se človek skoraj ne more dovolj nagledati. —

Ker smo želeli priti tudi še v znotranje prostore cesarske palače, smo naročili našemu brodniku, naj nas pelje zdaj do „barkostaje“, kar je jadérno storil. — Nazaj gredé skoz perivoj okrenili smo še na levo, da si ogledamo botaniški vèrt. Neštevilne sórte zelenjáv, cvetk, germičev itd. je bilo ondi viditi, in da bi človek hotel vse to popisati, napolnil bi celo knjigo. O vonjavah govoriti pa bi se djalo, napeljevati Savo v jadransko morje. Edine besede naj toraj zadosté: rajski vonj duhti iz mnogih cvetek in germičev laksenburškega botaniškega verta! (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Slovenska Matica je podarila »Narod. šoli« te-le knjige:

Zgodovino slovenskega naroda	21	iztisov.
Vojvodstvo koroško	15	»
» kranjsko	20	»
Letopis l. 1867.	10	»
Slovenski Štajer I.	10	»
» » III.	10	»
Mineralogijo	20	»
Štiri letne čase	30	»
Ólikanega Slovenca	10	»
Nauk o telovadbi II.	10	»
Knjigo prirode I.	5	»
» » II.	5	»
» » III.	5	»
Rastlinstvo	10	»
Živalstvo	10	»
Letopis 1871.	9	»
Slovnico češkega jezika	20	»
Koseskega	5	»
Duplikatov iz knjižnice	33	»
Podob sv. Cirila i Metoda	15	»

Dalje hoče tudi vsa svoje dela, izrekoma tudi zemljevide »Narodni šoli« prodajati po znižani ceni.

S tem znatnim darom je stopila »Slov. Mat.« v prvo mesto dobrotnikov »Narodne šole«, in je pokazala tudi drugim narodnim zavodam, da spoznava korist in delavnost »Nar. šole.« — Dobre in koristne so učitelju nemške knjige, da se dalje izobražuje, a veliko več mu koristijo slovenske bukve ker najdeno stvar lahko porabi, ne da bi mu treba bilo vse to še posloveniti. Matične knjige pred vsem vgajajo okrajnim šolskim bukvarnicam, in čudimo se le, da učitelji v obče tega ne spoznajo, in si za bukvarnice naročajo vsakoršne knjige, to pa, kar doma imamo, pa radi prezirajo. Za 2 gl. letnine si okrajni učiteljski zbor dobi lahko bukev od Matice, ki so naj manj še polovico toliko vredne.

Podarjene knjige, ko bodo vezane, razpošlje »Nar. šola« svojim pra-

vi m u d o m t. j. šolam in učiteljem, v takem premeru, kakor se vdeleže društva »Nar. šole«.

Iz Xe na Dolj. Pristopil sem p. l. »Narod. šoli« in poslal tudi letnino za t. l., kar dobim iz »Narodne šole« mnogoverstnega in različnega šolskega blaga. To je sosedom tolikanj dopadalo, da se zvergli precej denarna skupaj, kar pošiljam odboru »Nar. šole«. — Tako nam piše rodoljuben učitelj iz Dolenskega.

Splošni pregled otrok za šolo vgodnih v Ljubljani leta 1874 je: A. Dečki. Od teh jih hodi v c. k. vadnico 141, v I. mestno šolo 331, v II. 380, v potovalno šolo na Mahu 42, v evangelijsko ljudsko šolo 44, k gospd. Waldherju 38, v šolo predilnično 12, v zavod gpe. Renove 5, v Zollerndorfove 7, v pripravnico Schigonove, v varovalnico 9; v c. kr. gimnazijo 77, v realno šolo 115, v obertnijsko in tergovsko šolo 36; doma se jih podučuje 19, zaradi bolezni se jih ne podučuje 19, pogubili so se 3. — Skupaj 1283 dečkov. — B. Dekličiči. V c. k. vadnico jih hodi 25, v šolo na Mahu 16, k g. g. nunam 871, v evangelijsko šolo 41, v Mosov zavod 13, v Renov 32, v Zollerndorfov 48, v Huthov 55, v pripravnico Schigonove 2, v šola c. k. cigarfabrike 48, v šolo predilnično 12, v otroško varovalnico 36 dékličev, doma se jih podučuje 32, zaradi bolezni se jih ne podučuje 11, pogubile so se 4. Skupaj 1246. Za šolo vgodnih otrok je tedaj 2529, tedaj 47 dečkov in 115 deklič, skupaj tedaj 163 otrok več, kakor pretečeno 1873. l. (1236 dečkov, 1130 deklic, skupaj 2366 otrok.)

L. Schlzgt.

Iz ptujske okolice. Konec meseca grudna p. l. je minulo že peto leto, kar se je začelo ptujsko učiteljsko društvo. — Občni zbor v novem društvenem letu je bil 8. prosinca t. l.; pri tem se je poročevalo o stanju in delovanju društva. Iz poročila se vidi, da je preteklo leto imelo društvo 10 rednih zborovanj, pri katerih se je govorilo o važnih vzrejnih in učilnih stvareh. Bilo je 11 znanstvenih, prav dobrih govorov. Konec leta 1873., je imelo društvo 30 pravih, 9 nepravih udov, 2 častna in 1 dopisovalnega uda, skupaj tedaj 42 udov.

Iz društvenega računa se vidi, da je za leto 1873. denarničar dobil 63 gl. 14 kr., a izdal 17 gl. 10 kr., tedaj še ostane v denarnici 46 gl. 4 kr. Poleg tega še vsi udje niso vplačali letnih doneskov. Društvena knjižnica ima 79 del, (49 nemških, 30 slovenskih) in 13 časopisov (8 nemških in 5 slovenskih). Zbor je sklenil: *a.* Da se izreče gsp. dr. Sernecu, deželnemu poslancu, priserčna zahvala zaradi krepkega zagovarjanja o zboljševanju učiteljskih plač. *b.* Učiteljsko društvo naj pristopi »slovenski Matici«, *c.* Za leto 1874. naj se naroči: »Učiteljski Tovariš«, »Venec«, »Pädagogische Zeitschrift«, »Freie päd. Blätter«, »Oesterr. Schulbote«, »Centralorgan«, in »Verordnungsblatt des Unterrichtsministeriums«. — V vodstvo za društveno leto 1874. so bili izvoljeni: za pervosednika gosp. Sernece; za podpredsednika gosp. Ferk; za zapisnikarja gg. Robič in Krajnc; za denarničarja g. Možina; za knjižničarja g. Koš; za odbornike gg. Wobič, Horvat in Weingerl. — Društvo bo v tem letu zborovalo vsak prvi četrtek v mesecu. —

Drugo zborovanje je bilo 5. svečana. Navzočnih je bilo 25 rednih udov in častni ud gosp. c. k. šol. nadzornik prof. Končnik. Predsednik g. Sernece je začel zbor ob 10. uri s serčnim pozdravom. Zapisnik zadnjega zborovanja 8. pros. se je prebral. —

Okrajni šolski svet je poslal »Tabellen des neuen österr. metrischen Masses u. Gewichtes« von Mathéj Guenet, ktere so se razdelile vsem šolam ptujskega okraja in več iztisov »die Forstwirtschaft im österr. Küstenlande« von Scharnagl; ti iztisi se razdelé šolam ptujskega okraja na desnem bregu Drave. — Gosp. knjižničar naznaní, da je g. Robič daroval društveni knjižnici 42 knjig

in 5 atlantov. Predsednik se g. daritelju v imenu društva priserčno zahvaljuje. Obravnavala se je tudi pri tem zborovanji peticija učiteljskega društva v Znojemu na Marskem na državni zbor, da bi namreč vlada sama oskerbovala ljudsko šolstvo, da bi vse stroške za ljudsko šolo prevzela država in da bi bili učitelji »državni uradniki«. Peticija se prebere in potem se začne debata, kateri se vdeležujejo: Gg. Ferk, Serneck in Robič. Vsi trije gsp. govorniki govoré »proti;« nikdo se ne oglasi »za«.

Konečno je zbor »enoglasno« sklenil, da učiteljsko društvo ptujskega okraja nikakor ne pristopa peticiji uč. društva Znojemskega. — G. okr. šol. nadzornik prof. Končnik je naznanil, da bode v tekočem letu govoril o zemljepisji, zgodovini in zemljemerstvu. Priobčil nam je danes genealogično tabelo avstrijskega cesarstva od cesarja Maksa I. (1493) do cesarice Marije Terezije. Ta velevažen govor nas je zelo razveselil. — Pristopili so k društvu ko pravi udje: g. Regholec, nadučitelj v pokoji, g. Postružnik, učitelj na Zavrču in g. Kranjc, učitelj na Polenšaku. —

(Pokrovitelj »narodne šole« v Zagrebu). Slovenskim narodnim učiteljem je znano, da se je lanijskega leta osnovalo v Zagrebu novo učiteljsko društvo, ki se imenuje »Narodna škola«. To društvo, kakor čujemo izvrstno napreduje, in ima tudi svoj poseben organ pod naslovom »Školjski prijatelj«, ki izhaja po dvakrat v mesecu. Nijsmo še kmalu tako vkusno uravnanege in sploh izvrstno uredovanega učiteljskega časopisa videli, kakor je ravno omenjeni »Školjski prijatelj«. Zadnja številka je nam prinesla jako zanimivo novico, kar se tiče delovanja društva »Národne škole«. Glasí se tako-le: »Opravljajoči odbor se je predstavil 13. januarja t. l. Nj. Preuzvišenosti, zagrebškemu nadškofu Josipu Mihaloviću, ter ga je prosil, naj bi sprejel pokroviteljstvo učiteljskega društva »Národne škole«, kakor je to bila želja že poslednje glavne skupščine.

Društveni predsednik Ferdo Vuksanovič je z jedernatimi besedami razložil namén »Narodne škole«, ter je posebno povdarjal, kako je ravno v sedanjem času potrebno, da učiteljstvo v prijateljskej zvezi z duhovščino reši šolsko vprašanje, in da ravno zaradi tega hervažsko učiteljstvo želi, naj bi Nj. Preuzvišenost, nadškof Zagrebški, sprejel pokroviteljstvo omenjenega društva. Preuzvišenemu gospodu nadškofu je bilo na obrazu videti, kako globoko mu je segel govor društvenega predsednika, z ljubkim nasmehom in preprijazno besedo odgovoril je nekako tako-le: »Gospodje! tudi jaz vas s posebnim veseljem pozdravljam in zagotavljam vas, da mi je vaše društvo zaradi svoje krasne naloge milo in drago, ter si štejem v čast biti tacemu društvu pokrovitelj. Iz serca tedaj rad sprejemam čast, ki mi jo ponujate, ter si bodem po mogočnosti prizadeval, da storim vse, kar bi društvo v njegovem napredku pospeševalo. Tudi na Ogerskem so prišli do pripoznanja, da jim ne kaže hoditi dalje po tem poti, po katerem nekateri liberalci mislijo ugodno rešiti šolsko vprašanje, in upati je, da se bode vaše društvo na Hervaškem, ki ima toliko dobrih in plemenitih rodoljubov, tudi vzderžalo in prav lepo napredovalo. Hvala vam tedaj, gospodje, za čast, katero ste mi skazali, bodite prepričani mojega prijateljstva ter mi serčno pozdravite od moje strani vse one gospode, ki z vami delajo v tako častnem in koristnem društvu«. —

S serčnimi »Živio-klici« zapustil je odbor Preuzv. gospoda nadškofa poln vesele nade, da se bode društvo čedalje bolj razcvitalo in zaželjeni sad rodilo samo takrat, ako se iz njegovega delokrožja nihče ne odcepi, komur je blagostanje narodnih šol pri sercu«. — Tako piše »Školjski prijatelj«. In kako je pri nas? Gorjé učitelju od liberalne stranke, ako pokaže, da je prijatelj du-

hovščine! — To je osmi naglavni greh, za katerega bi ga radi nekateri obsodili v tretje peklo. — Toda bodimo odkritoserčni, in raje recimo: to sovraštvo to merjenje med učiteljstvom in duhovščino je pri nas umetno gojena otrovna zel. Pred 1000 leti so inostranci med Slovenci razširjali kerščansko vero, sedaj pa trosijo brezverni in brezserčni liberalizem, da bi ubogi slovenski narod ugonobili, in našinci, kaj pa ti?!

Posnemanja vredno domoljubje. »Pučki prijatelj«, podučni list za hrvaško ljudstvo, ktereга je Vakanovičeva kruta vlada za vse šole in občine bila prepovedala (!), kar je pa sedanja, pravična vlada mahoma prekrizala, n. znanja v 1. številu, da je prezvišeni gospod nadbiskup zagrebški, Jož. Mihalovic, za tekoče leto 20 iztisov lista naročil, ki se pošiljajo ljudskim šolam njegovega patronata. Isto tako je naročil za svoje ljudi g. župnik G. Barabaš iz Moravča 6 listov, g. župnik D. Stražimir 4 liste, župnik J. Šavor nabral je 17 naročnikov! — Enakih vrlih podpornikov ima tudi »Gospodar« med častitimi duhovniki, ki spoznajo, kako silno potreben da je dandanes za ljudstvo list, ki je v pravem duhu vedovan. Daj Bog, da se število teh, ki to spoznajo, vedno bolj množi! »Gosp.«

— Iz sesije c. k. deželnega šolskega svetovalstva dne 22. januarja povzame te-le stvari: Prošnja nekega starejšega podučitelja, da se mu pregleda skušnja učiteljske sposobnosti se je vernila c. k. okr. svet., da se prilože potrebna pisma. — Po poročilu c. k. učit. izobraževalnice bo pomožni učitelj v godbi dobival od 1. januarja po 300 gl. — Gsp. duhovniku v Koprivniku se je dovolilo nagrada iz c. k. normalne šolske zaloge za podučevanje v zasilni šoli l. 1872/73. in c. k. okraj. š. svētu se je naročilo, delati na to, da tudi srenja nekaj k nagradi daje. Okraj. š. svetovalstvom se je denar dovolil za strokovne liste. O prošnji do Njih Veličanstva bivšega učitelja za pokojnino iz milosti se je stavil nasvet do sl. ministerstva za poduk. — Slav. ministerstvo je podarilo 10 zemljevidov, ki se tiskajo v c. k. knj. založništvu, te zemljevide razdeli gsp. dež. nadzornik potrebnim ljudskim šolam.

Iz Ježice pri Ljubljani. V saboto 7. t. m. spremili smo k pogrebu v Stožce Marijo Praprotnik, skerbno in ljubo mater dveh ljudskih učiteljev. Andreja in Franceta, ki je 75 let stara pri svojem mlajšem sinu, učitelju na Ježici, po kratki bolezni 5. t. m. umerla. — V Zalogu pri Cerkljah pa g. Jakob Praprotnik, r. l. 1803. N. v. m. p.

Premembe v učiteljskem stanu.

Na Kranjskem: Gg. Lorenc Sadar in Janez Cetelj učitelja v Škofjiloki, sta za terdo postavljena. — Gsp. Gustav Grosman, učitelj iz Ričmanj, pride za 2. učitelja v Stari terg pri Ložu.

Razpiis učiteljske službe na enorazredni ljudski šoli v Zalogu, fare cerkljanske na Gorenškem, z letno 400 gl. in prostim stanovanjem. Prošnje do c. k. okraj. š. svet. v Kamniku do 24. svečana.

Listnica. »Nar. šole« Gsp. L. A. v Z. — Zahvalnic ne priobčujemo, a ljubo nam je, ako prejembo poslanega blaga poterдите, da zvmemo, ste li prejeli poslano blago? — »Vdovsk. društ.« Za 1874. l. so plačali po 6 gl. g. g. Demšar Korel iz Senožec (je vse poravnano), Ozimek Anton iz Dobrove, Lunder France iz Rateč; Sajè Janez iz Šentjerneja in Ukmar Jakob za l. 1875.